

ÕIGUSKANTSLER

Teie

nr

Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta

Õiguskantsler 11.07.2011 nr 6-1/110995/1103624

Austatud

Pöördusite minu poole kirjaga, kus palusite arvamust jahiseaduse § 3 lõike 1 põhiseadusele vastavuse kohta. Osundasite, et jahiseaduse § 3 lõige 1 annab maaomanikule voli seada temale kuuluval maal jahinduse korraldamiseks tingimusi ja keelata jahipidamist omamata seejuures jahialast kompetentsi. Asusite seisukohale, et see viib jahimeeste eneseteostusvabaduse põhjendamatu riiveni.

Olen Teie avalduse läbi vaadanud, kuid ma ei tuvastanud, et jahiseaduse § 3 lõige 1 oleks osas, milles annab maaomanikule õiguse keelata jahipidamine temale kuuluval maatükil, vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega. Alljärgnevalt esitan oma seisukoha põhjenduse.

1. Nõustun Teie seisukohaga, et jahipidamine on isiku vaba eneseteostamise viis, mis Riigikohtu hinnangu¹ järgi kuulub põhiseaduse § 19 lõike 1 kaitsealasse. Sooviksin aga juhtida Teie tähelepanu asjaolule, et ükski põhiõigus ja -vabadus ei ole piiramatult. Riigikohus on öelnud: „[Ü]hiskonnas ei sa olla absoluutseid – piiramatuid põhiõigusi. Mis tahes põhiõiguse realiseerimisvõimalused saavad piiramatult kesta vaid seni, kuni seejuures ei takistata mingi teise põhiõiguse realiseerimist. Sellises põhiõiguste konkurentsi olukorras tekib paratamatult põhiõiguste piiramise vajadus.“² Seda kinnitab ka asjaolu, et põhiseaduse § 19 lõige 2 sätestab võimaluse piirata ka eneseteostusvabadust: „igauks peab oma õiguste ja vabaduste kasutamisel [...] austama ja arvestama teiste inimeste õigusi ja vabadusi ning järgima seadust.“ Seda klauslit tuleb mõista kui seadusandjale adresseeritud volitust piirata üldist vabaduspõhiõigust seadusega.³ Üldist vabaduspõhiõigust võib seadusandja piirata mis tahes põhjusel, mis ei ole põhiseadusega otseselt keelatud, kuid riive peab olema põhiseadusega kooskõlas.⁴ See tähendab, et põhiõiguse rikkumisest on alust rääkida vaid siis, kui konkreetse riive sellisel kujul tegemine on keelatud või selleks pole mõistlikku põhjendust.

¹ RKÜKo 11.10.2001, nr 3-4-1-7-01, p 13

² RKKKo 26.08.1997, nr 3-1-1-80-97, p I.

³ Ernits, M. Kommentaarid § 19 juurde. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2008. Lk 200, kommentaar 3.4.1.

⁴ Ernits, M. Kommentaarid § 19 juurde. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2008. Lk 200, kommentaar 3.4.2.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

2. Kehtiva jahiseaduse väljatöötamisel ja vastuvõtmisel on seadusandja lähtunud Euroopa kõrge jahikultuuriga maade jahioiguse põhiprintsiipidest. Nii on jahioigus Eestis, Saksamaal, Soomes jt riikides ennekõike maaomaniku õigus.⁵ Jahioigus kui maaomaniku õigus tähendab seda, et maaomanik võib seada omal maal jahinduse korraldamiseks tingimusi, ise jahti pidada või jahipidamist keelata. Kuigi jahiseaduse eelnõu ega selle seletuskiri ei väljenda sõnaselgelt seda ideed, olen seisukohal, et jahioiguse defineerimine maaomaniku õigusena on tingitud eelkõige vajadusest kaitsta maaomanike põhiseaduse §-st 32 tulenevat omandipõhiõigust. Põhiseaduse § 32 sätestab, et igäihe omand on puutumatu ja võrdselt kaitstud ning et igäihel on õigus enda omandit vabalt vallata, kasutada ja käsutada. See säte tähendab, et üldjuhul on igal füüsilisel või juriidilisel isikul õigus oma omandit segamatult ja vastavalt oma tõekspidamistele kasutada. See põhimõte on tuntud ka rahvusvahelisel tasemel: Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni lisaprotokoll 1 artiklis 1 on see printsiip samuti kajastatud. Muidugi ei ole ka omandipõhiõigus piiramatu. Põhiseaduse § 32 lõige 2 sätestab, et sellele õigusele võib seada kitsendused, kuid seda üksnes seadusega. Seadusi, mis piiravad omandiõiguse vaba teostamist, on Eestis küllaltki palju. See on ühiskonnaelu korraldamisel paratamatu ja enamasti ka põhjendatud.⁶

3. Jahindusalase regulatsiooni väljatöötamisel on seadusandja seega pidanud arvestama kahte vastassuunalist õigust – ühelt poolt jahindusest huvitatud isikute õigust vabale eneseteostusele ja teiselt poolt maaomanike õigust nende omandi vabale valdamisele, kasutamisele ja käsutamisele. Sellist põhiõiguste kollisiooni probleemi lahendatakse proportsionaalsuse põhimõtet rakendades ehk kaaludes vastassuunalisi põhiõigusi.⁷

4. Küsimus on, kas seadusandja on piiranud jahimeeste õigusi ülemääraselt ja liialt eelsitanud maaomanikke. Leian, et mitte. Esiteks tuleb arvestada, et isegi kui osad maaomanikud keelavad jahipidamise enda maal, on jahipidamist harrastaval isikul võimalik pidada jahti teistel jahtimiseks ettenähtud maatükkidel – teatud osas ka riigile kuuluval maal. Seega ei vii jahipidamise keelamine (mõnedel) eraomandis olevatel maadel jahipidamisvõimaluse täieliku kadumiseni.

5. Kindlasti võib see, et jahimehed ei saa vabalt võõral maal jahti pidada, tähendada jahimeeste jaoks teatud ebamugavusi või lisakulutusi, kuid, kõrvutades neid maaomaniku põhiõiguste riive intensiivsusega, mida kirjeldan allpool, on need tagajärjed siiski minu hinnangul mõõdukad.

6. Asi on selles, et kui maaomanikul ei oleks võimalust keelata omal maal jahipidamist, oleks tema põhiõiguste riive väga intensiivne. Hinnates jahioiguse piirangute intensiivsust maaomaniku õiguste suhtes, tuleb kindlasti arvestada maaomanike erinevaid huve ja eesmärgi oma maakasutuse osas, samuti seisukohti jahipidamise osas. Maaomanike ootused ja vajadused maatüki kasutamise osas on erinevad sõltuvalt näiteks isiklikest eelistustest, eetilistest tõekspidamistest, maatüki suuruselt ja asukohast, ulukite arvukusest konkreetsel maatükil jne. Mõni maaomanik võib pidada jahti näiteks eetilistel ja keskkonnaalastel kaalutlustel taunitavaks või soovib, et tema maatükk oleks ainult tema päralt ja ükski võõras inimene sinna ei tuleks. Maaomanikku võib häirida, et tema maatükil liiguvad (relvadega varustatud⁸) võõrad isikud või jahikoerad, asuvad

⁵ Seletuskiri jahiseaduse eelnõu juurde. Kättesaadav internetist:

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=012970005, 05.07.2011.

⁶ Roosmaa, P. Kommentaarid § 32 juurde. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2008. Lk 329, kommentaar 5.

⁷ Ernits, M. Kommentaarid § 19 juurde. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2008. Lk 203, kommentaar 5.2.

⁸ Ka Riigikohus on mõõnnud, et kuigi jahipidamine ei eelda alati relva kandmist ja kasutamist, on relvaga jaht üks vanimaid ja riigi poolt tunnustatud jahipidamise viise. RKÜKo 25.02.2004, nr 3-3-1-60-03, p 17.

erinevad jahipidamisvahendid või jahindusrajatised. Soovitaksin rõhutada asjaolu, et maaomaniku ainukeseks eesmärgiks maatüki soetamisel võibki olla püüd tagada endale täielik privaatsus. Erinevalt jahimeestest, kellel on ühele või teisele maatükile ligipääsu puudumisel võimalus pidada jahti teistel maatükkidel, ei ole maaomanikul võimalust saavutada täielikku privaatsust kusagil mujal, kui oma maal. Ka Teie olete oma avalduse punktis 3 välja toonud, et Rooma jahioiguse kontseptsioon jättis (niisamuti nagu ka Saksa jahioiguse kontseptsioon⁹) maaomanikele õiguse arvata inimesi oma maalt välja – mitte küll otseselt jahinduslikust tegevusest, vaid pigem lihtsalt juurdepääsust maaomandile. Leian muu hulgas eelnevale toetuvalt, et kui maaomanikul ei oleks võimalust keelata omal maal jahipidamist, oleks maaomanike põhiõigustesse sekkumise intensiivsus oluliselt suurem, kui jahipidamist harrastavate isikute põhiõigustesse sekkumise intensiivsus. Sellest järeldan, et seadusandja poolt valitud regulatsioon on mõõdukas.

Kokkuvõttes ei tuvastanud ma, et jahiseaduse § 3 lõike 1 regulatsioon oleks vastuolus põhiseadusega. Lõpetan sellega Teie avalduse menetlemise.

Tänan Teid pöördumise eest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

Olga Lavrova 693 8410
olga.lavrova@oiguskantsler.ee

⁹ Põllumäe, P. Maaomaniku õiguste ja kohustuste võrdlev analüüs jahioiguse rakendamisel ja jahti pidamisel kuue euroopa riigi praktika põhjal. Tallinn, 2010. Kättesaadav internetist: www.eramets.ee/static/files/877.jahioiguse_rakendamise_analuus.pdf, 06.07.2011.